

>> *Josep Berga i Boix, (s.t.):
Pescadors vora riu (1908).
Oli/tela, 66 x 42 cm.
Col·lecció particular.*

El pintor i el seu temps

Josep Berga i Boix va mantenir-se fidel sempre a la línia estètica del realisme

Josep Berga i Boix aparegué en el panorama artístic català quan els romàntics Claudi Lorenzale, Lluís Rigalt i Pau Milà i Fontanals exercien ja el seu magisteri a l'Escola Oficial de Belles Arts de Barcelona, la Llotja, el més semblant a una acadèmia artística clàssica que hi havia a Catalunya. Molt aviat, però, hi començaria el magisteri de Ramon Martí i Alsina, que a la llarga canviaria el signe romàntic de l'art establert del país per un nou signe realista entroncat amb el que representava a França Gustave Courbet.

FRANCESC FONTBONA > TEXT

Berga, però, no estudià a Barcelona —com ho faria l'altre gran pintor olotí de l'època, Joaquim Vayreda—, sinó que cursà humanitats, filosofia i teologia al Seminari de Girona, i pintura i dibuix a Olot, amb Narcís Pascual, i després també a Girona. Curiosament, Martí i Alsina, a part de formar-se a Llotja, també havia estudiat literatura llatina i literatura espanyola —és a dir, castellana— a la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona, uns estudis —en el seu cas, esporàdics— que no eren freqüents entre els artistes plàstics, i en els quals Martí va tenir com a professor el famós Manuel Milà i Fontanals, germà de Pau.

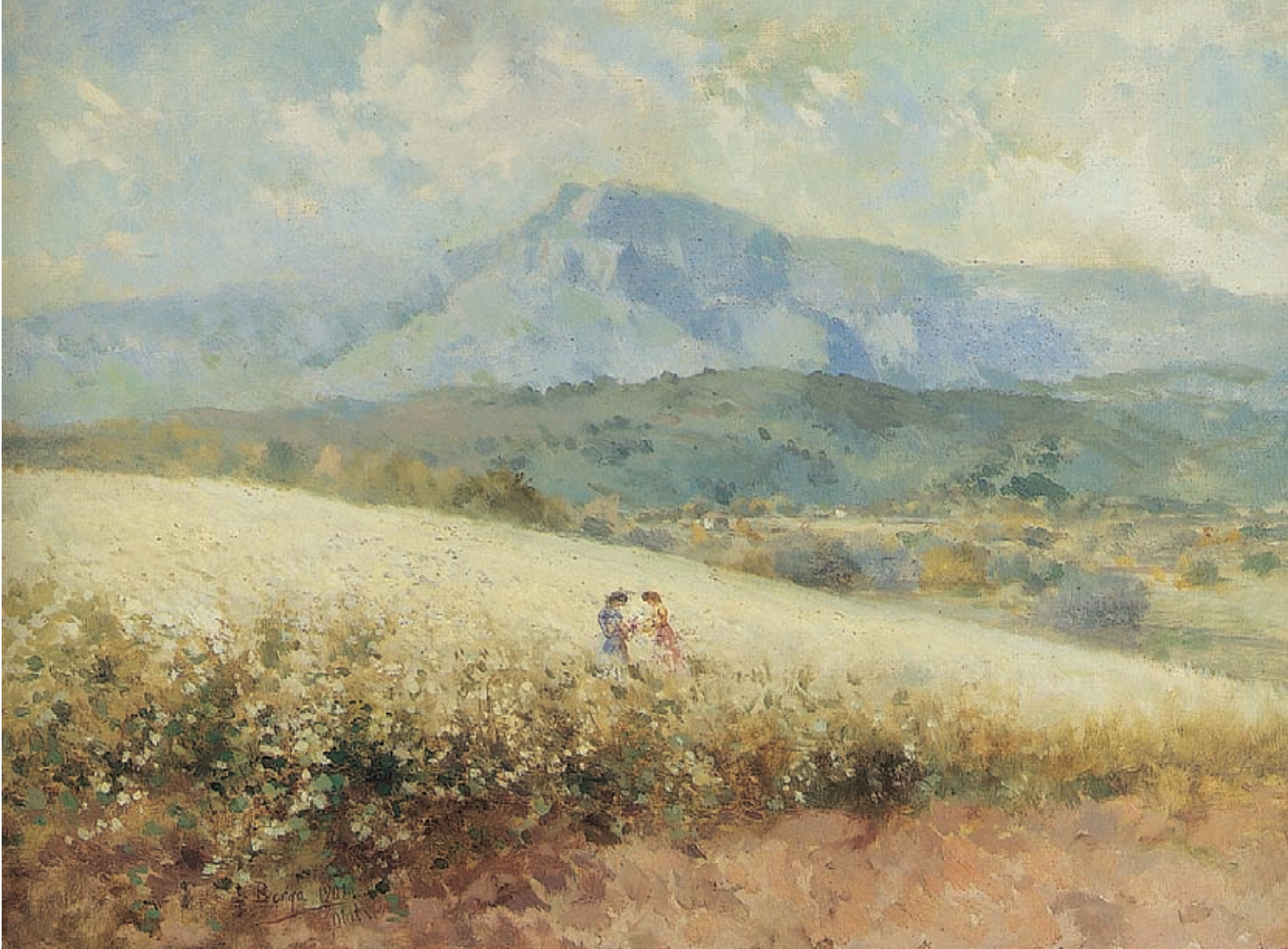
Els primers anys

Berga, quan deixà el Seminari, esdevingué un professional del llapis tan destre que

pogué exercir de professor de dibuix al Col·legi de Girona i, el 1865, de delineant d'un arquitecte tan principal com Martí Sureda. En deixar la feina de delineant començà a fer obertament de pintor, i exposà a Barcelona, on el 1868 s'iniciava una sèrie d'exposicions d'art impulsada per la Sociedad para Exposiciones de Bellas Artes, que ja es va atrevir a construir, com a seu, tot un Palau de Belles Arts de nova planta a la Gran Via de les Corts Catalanes, tocant al passeig de Gràcia.

Berga ja participaria en aquestes exposicions barcelonines, on s'estrenà el mateix 1868, al desembre, amb un interior de Sant Pere de Galligants, el seu esbós, i un paisatge de capvespre, coincidint amb el seu primer exili. Tornaria a exposar-hi el 1870 —un efecte de lluna i un estudi del natural—, i sobretot el 1871, aquell any amb una aportació nombrosa: una obra que intitolà

En deixar la feina de delineant començà a fer de pintor i el 1868 exposà a Barcelona, impulsat per la Sociedad para Exposiciones de Bellas Artes

La paz en el hogar, dos estudis del natural, quatre marines, tres paisatges, un *Recuerdo de Gerona*, i un altre interior de Sant Pere de Galligants, si no era el mateix que ja havia exposat tres anys abans. No consta, però és possible, que algunes d'aquestes obres es quedessin en col·leccions barcelonines.

Un canvi radical

Aquelles exposicions col·lectives, que continuaven una sèrie anterior que havia tingut lloc els anys quaranta i cinquanta també a Barcelona, no eren cap anècdota. De fet, eren la plasmació de la voluntat conjunta dels artistes de presentar-se en societat obertament a la recerca de clientela, una pràctica força nova, ja que els pintors de generacions anteriors no oferien els seus productes al públic sinó que es limitaven a acomplir els encàrrecs que rebien. Ara, en canvi, feien un pas més i gosaven pintar pel

seu compte i oferir després al públic el resultat de les seves iniciatives. Tot i que ara potser no ho semblava, es tractava d'un canvi radical en el mecanisme de la producció artística: l'artista plàstic començava a ser un professional liberal. D'aquí que les exposicions d'art, fins aleshores escasses, adquirissin a partir d'aquell temps tanta presència pública i esdevinguessin des d'aleshores el principal instrument de difusió de l'art entre el públic.

Per a Berga, tanmateix, tot això va ser una mena de teló de fons llunyà, ja que, fortament vinculat a la vida artística i pedagògica d'Olot —segurament la ciutat catalana amb més activitat pictòrica després de Barcelona—, només el veurem exposar de nou a la capital en comptades ocasions, en el marc d'alguna col·lectiva de la Sala Parés —la més destacada de les galeries d'art privades—, com el 1888 o el

>> **Josep Berga i Boix, (s.t.):**
Camp de fajol amb dues noies
(1901). Oli/tela, 50 x 70 cm.
Col·lecció particular.

Va estar fortament vinculat a la vida artística i pedagògica d'Olot, segurament la ciutat catalana amb més activitat pictòrica després de Barcelona

>> Josep Berga i Boix, (s.t.):
La llar (1878).
Oli/tela, 45,5 x 63 cm.
Col·lecció particular.

>> Josep Berga i Boix, (s.t.):
Ambient boirós (1903).
Oli/cartró, 23,5 x 36 cm.
Col·lecció particular.

1911. En aquesta darrera hi presentà una obra intitulada *El Puig de Mahroteny (sic)*, que potser es tracti del puig de Marboleny. Naturalment el seu nom també figurà als catàlegs de les anomenades Exposicions Íntimes d'Art Olotí celebrades a la mateixa sala barcelonina el 1901 i el 1902, que foren una mena d'ambaixada artística explícita de l'escola olotina a Barcelona, per bé que en una època en la qual l'estètica de l'Escola d'Olot ja quedava superada pel Modernisme triomfant.

Va fer també una participació a la ressonant Exposició de Retrats i Dibuixos barcelonina del 1910, però de fet fou una presència anecdòtica: un sol dibuix, i aportat no directament per ell sinó per un col·leccionista.

Un funcionari de l'ensenyament artístic

És com si el nou model d'artista plàstic que s'havia introduït al país a mesura que el segle madurava no hagués convençut Berga: ell continuà essent professionalment un funcionari de l'ensenyament artístic, que

Com a creador, Berga es mantindria sempre en la línia estètica del seu moment inicial: l'escola realista

pintava només quan li quedava temps, i el gran salt cap a l'exercici lliure del seu ofici de pintor sempre li va quedar supeditat a aquesta activitat professoral seva, dominant en l'època en què Berga s'havia format, però que a la fi del segle ja era desplaçada per l'altra.

Naturalment, no cal que busquem tampoc el seu nom als catàlegs de les grans exposicions col·lectives de París, els Salons, on des dels anys seixanta del segle XIX desfilava anualment un nombre creixent d'artistes catalans, que, només l'any 1900, per donar una fita rodona significativa, no eren pas pocs: gairebé quaranta.

De fet, com a creador, Berga es mantindria sempre en la línia estètica del seu moment inicial: l'escola realista. El Moder-

nisme, conreat en el seu vessant pictòric per artistes d'entre una vintena i una trentena d'anys més joves que ell, a partir dels darrers anys vuitanta fins ben entrat el nou segle, ja no seria una opció estètica tinguda en consideració per Berga, tot i que, quan va morir, el 1914, aquest corrent no sols ja havia estat superat sinó que n'havia aparegut un de nou, el Noucentisme, que lògicament tampoc no tingué cap ressò en l'obra del pintor olotí, encara que sí que tindria una presència important a Olot especialment a través de l'obra de Francesc Vayreda, el fill pintor, amb personalitat pròpia, del patriarca Joaquim.

Francesc Fontbona
és membre de l'IEC.

>> **Josep Berga i Boix, (s.t.):**
Aplec entorn l'oratori (1912).
Oli/tela, 42,5 x 68,5 cm.
Col·lecció particular.

Tampoc no participa a les exposicions col·lectives de París, on a finals del segle XIX desfilaven anualment una quarantena d'artistes catalans